

Rolnummer 2434
Arrest nr. 74/2003 van 28 mei 2003

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende de artikelen 40, 41 en 42 van de handelsregisterwet, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1964, gesteld door het Hof van Beroep te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters A. Arts en M. Melchior, en de rechters L. François, P. Martens, M. Bossuyt, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter A. Arts,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

Bij arrest van 26 april 2002 in zake J.-P. Ury tegen de n.v. Arte, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 3 mei 2002, heeft het Hof van Beroep te Brussel de prejudiciële vragen gesteld

1. « of het gelijkheidsbeginsel vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet al dan niet geschonden is door de discriminatoire behandeling gemaakt in de artikelen 40 en 41 van het koninklijk besluit van 20 juli 1964 tot coördinering van de wetten op het handelsregister tussen, enerzijds, de handelaren met activiteiten, wiens vordering onontvankelijk wordt verklaard bij gebrek aan inschrijving in het handelsregister en, anderzijds, de handelaren die hun activiteiten hebben gestaakt en geen onontvankelijkheid van hun vordering meer oplopen, ofschoon ze nooit een inschrijving in het handelsregister hebben genomen »;

2. « of het gelijkheidsbeginsel vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet al dan niet geschonden is door de discriminatoire behandeling van de handelaars in de artikelen 41 en 42 van het koninklijk besluit van 20 juli 1964 tot coördinering van de wetten op het handelsregister, doordat artikel 41 enkel slaat op handelaars op het ogenblik van de dagvaarding, dit wil zeggen met uitsluiting van handelaars die hun handelswerkzaamheden op dat ogenblik hebben gestaakt, terwijl artikel 42, door het ruimer begrip ‘verzoeker’ te gebruiken, mogelijk zowel betrekking heeft op handelaars als op ex-handelaars ».

Memories zijn ingediend door :

- de n.v. Arte, met maatschappelijke zetel te 3520 Zonhoven, Senator A. Jeurissenlaan 1210;

- J.-P. Ury, wonende te 1180 Brussel, Engelandstraat 284;

- de Ministerraad.

Memories van antwoord zijn ingediend door J.-P. Ury en de n.v. Arte.

Op de openbare terechtzitting van 9 april 2003 :

- zijn verschenen :

- . Mr. A. Haegeman *loco* Mr. F. Fink, advocaten bij de balie te Brussel, voor J.-P. Ury;

- . Mr. G. Louwet *loco* Mr. H. Lamon, advocaten bij de balie te Hasselt, voor de n.v. Arte;

- . Mr. O. Vanhulst, tevens *loco* Mr. P. Hofströssler advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers M. Bossuyt en L. François verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De voorschriften van de bijzondere wet op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden in acht genomen.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeskil*

J.-P. Ury, appellant voor de verwijzende rechter, maakt aanspraak op vergoedingen en commissielonen, nadat de n.v. Arte op 7 april 1998 onmiddellijk en zonder opgave van dringende redenen een einde heeft gemaakt aan de agentuurovereenkomst die zij met hem had afgesloten in 1986.

De eerste rechter heeft de vordering van J.-P. Ury onontvankelijk verklaard omdat niet was voldaan aan de artikelen 40 en 41 van de gecoördineerde wetten betreffende het handelsregister, luidens welke elk op verzoek van een handelaar betekend dagvaardingsexploot, op straffe van niet-ontvankelijkheid van de eis, het nummer moet vermelden waaronder de verzoeker is ingeschreven in het handelsregister.

Het Hof van Beroep overweegt dat de eerste rechter de vordering onterecht niet ontvankelijk lijkt te hebben verklaard, nu hij voorbijgaat aan het feit dat de appellant op het ogenblik van de dagvaarding gepensioneerd was en zijn handelsactiviteiten had gestaakt. Het Hof van Beroep stelt in zijn verwijzingsbeslissing dat de artikelen 40 en 41 van de handelsregisterwet derhalve niet van toepassing lijken te zijn. De geïntimeerde voor het Hof, de n.v. Arte, oordeelt dat in die interpretatie de in het geding zijnde bepalingen een discriminatie instellen tussen handelaars en gewezen handelaars en verzoekt de rechter daarover twee prejudiciële vragen te stellen.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van J.-P. Ury

A.1. Uit de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepalingen blijkt dat de handelsregisterwet tot doel had een einde te maken aan de niet-naleving door handelaars van hun juridische, sociale en fiscale verplichtingen.

J.-P. Ury voert in hoofddorde aan dat, ten aanzien van die doelstelling, de actieve handelaars en de gewezen handelaars, op het vlak van de verplichte inschrijving in het handelsregister, geen vergelijkbare categorieën van personen zijn.

Subsidiair acht hij de verschillende behandeling van beide groepen, wanneer zij een vordering bij de rechtbank inleiden, in redelijkheid verantwoord nu de voormalige handelaars aan het handelscircuit zijn onttrokken en zich niet meer kunnen inschrijven in het handelsregister.

De tweede prejudiciële vraag gaat volgens J.-P. Ury uit van een verkeerde juridische hypothese en raakt niet aan de situatie van de tussenkomende partij, zodat het antwoord op de vraag geen nut kan hebben in het concrete geschil.

Standpunt van de Ministerraad

A.2. Met de uitvaardiging van de handelsregisterwet heeft de wetgever beoogd een documentatiebron te creëren met nauwkeurige gegevens over de handelaars ten behoeve van verschillende overheidsinstellingen, heeft hij het zwartwerk en het ontduiken van sociale bijdragen en belastingen willen tegengaan en heeft hij de uitvoering willen verzekeren van de wettelijke bepalingen die de uitoefening van een bepaalde handelsactiviteit onderwerpen aan een voorafgaande machtiging of vergunning.

In het licht van die doelstellingen zijn de in de eerste vraag beoogde categorieën van personen niet vergelijkbaar.

De handelsregisterwet beoogt enkel en alleen handelaars; het is evident dat een handelaar die zijn activiteiten heeft gestaakt, niet meer de hoedanigheid van handelaar bezit en niet meer de voorwaarden die aan handelaars worden opgelegd, moet vervullen.

Indien het Hof toch zou oordelen dat de handelaars en niet-handelaars bij de beoordeling van de in het geding zijnde bepalingen als vergelijkbaar moeten worden beschouwd, is het verschil in behandeling niet strijdig met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Het door de wetgever gehanteerde criterium van onderscheid, namelijk het al dan niet handelaar zijn, is objectief en pertinent ten opzichte van het door de wetgever nagestreefde doel dat ertoe strekt de fraude en het zwartwerk te bestrijden; de verplichting tot inschrijving stelt de overheid ertoe in staat na te gaan of de handelaars alle ter zake geldende normen naleven. Aangezien de in het geding zijnde maatregel bovendien evenredig is met het nagestreefde doel, moet de eerste prejudiciële vraag negatief worden beantwoord.

Aangaande de tweede prejudiciële vraag meent de Ministerraad dat de zienswijze die aan de formulering van de vraag ten grondslag ligt, manifest in rechte faalt. Artikel 42 van de handelsregisterwet heeft betrekking op een handelswerkzaamheid waarvoor de verzoeker niet ingeschreven was bij het instellen van de hoofdeis, een tegeneis of een eis tot tussenkomst. Het staat buiten kijf dat de « verzoeker » hier moet worden begrepen in de betekenis van het Gerechtelijk Wetboek, namelijk degene die de vordering instelt, zodat de wetgever geenszins een niet-handelaar kon beogen. Ook de tweede vraag moet derhalve ontkennend worden beantwoord.

Standpunt van de n.v. Arte

A.3. Voorafgaand aan de bespreking van de prejudiciële vragen merkt de n.v. Arte op dat de inschrijving in het handelsregister door de wetgever van fundamenteel belang wordt geacht, aangezien zij de openbare orde raakt. Sedert de wet van 13 april 1995 betreffende de handelsagentuurovereenkomst bestaat er ook geen twijfel meer over dat de handelsagent als een handelaar dient te worden beschouwd, gelet op het feit dat krachtens artikel 28 van die wet alle verbintenissen van de handelsagent voor het bemiddelen of afsluiten van zaken als objectieve daden van koophandel worden beschouwd.

Met betrekking tot de eerste prejudiciële vraag meent de n.v. Arte dat in de artikelen 40 en 41 van de handelsregisterwet een verschil wordt gemaakt tussen twee vergelijkbare categorieën van personen : handelaars die beroepsactief zijn lopen sancties op indien zij niet in het handelsregister zijn ingeschreven, in tegenstelling tot handelaars die hun handelsactiviteiten hebben gestaakt die geen sancties oplopen, zelfs indien zij nooit in het handelsregister waren ingeschreven.

In casu berust het verschil in behandeling op een objectief criterium, namelijk het al dan niet stopzetten van de handelsactiviteit. Het maken van een onderscheid op basis van dat criterium tussen twee categorieën van handelaars is evenwel niet pertinent en kan de toets van de evenredigheid niet doorstaan. Het zou immers inhouden dat het tijdstip waarop de vordering wordt ingesteld - in de hoedanigheid van actieve handelaar dan wel als handelaar in ruste - determinerend wordt om het sanctiemechanisme van artikel 41 van de handelsregisterwet buiten werking te stellen. Het onderscheid zou ook ertoe leiden dat meer rechten worden toegekend aan een gewezen handelaar die nooit een inschrijving in het handelsregister heeft genomen dan aan een actieve handelaar die de inschrijvingsplicht niet naleeft.

Met betrekking tot de tweede prejudiciële vraag weidt de n.v. Arte in eerste instantie uit over het onderscheid dat de artikelen 41 en 42 van de handelsregisterwet doen ontstaan op het vlak van de aard van de onontvankelijkheid. Aangaande het eigenlijke onderwerp van de vraag zoals zij door de verwijzende rechter is geformuleerd, meent zij dat bij de vergelijking van de redactie van de artikelen 41 en 42 van het koninklijk besluit van 20 juli 1964 een onderscheid blijkt. Terwijl artikel 41 enkel betrekking heeft op actieve handelaars, hanteert artikel 42 het ruimere begrip « verzoeker », wat impliceert dat de sanctie mogelijkerwijze betrekking heeft op zowel handelaars als ex-handelaars.

Aangezien de wetgever in artikel 42 een sanctiemechanisme heeft ingesteld met een ruimer toepassingsgebied dan het sanctiemechanisme van artikel 41, zonder dat daarvoor een objectieve en redelijke verantwoording bestaat, zijn de artikelen 10 en 11 van de Grondwet geschonden.

- B -

B.1.1. Luidens artikel 1 van de handelsregisterwet, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1964, wordt ter griffie van de rechtbank van koophandel een handelsregister gehouden waarin iedere handelaar is ingeschreven. Met de invoering van een handelsregister had de wetgever de bedoeling om een officieel repertorium aan te leggen van alle handelszaken, waarin een aantal inlichtingen in verband met handelaars en hun activiteiten systematisch zouden worden samengebracht, om alzo een volledig beeld te krijgen van de economische bedrijvigheid.

Door de verplichte inschrijving beoogt hij het zwartwerk te bestrijden en een controle in te stellen op naleving van de regels die de toegang tot bepaalde beroepsactiviteiten aan bepaalde voorwaarden onderwerpen.

B.1.2. Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon van Belgische of vreemde nationaliteit, die voornemens is handel te drijven, moet vooraf om zijn inschrijving in het handelsregister verzoeken (artikel 4). Die inschrijving geldt, behoudens tegenbewijs, als vermoeden van de hoedanigheid van handelaar (artikel 3).

Bij wijziging of uitbreiding van de handelsactiviteit moeten de vermeldingen in het handelsregister worden aangepast. Een natuurlijke persoon die zijn hoedanigheid van handelaar verliest door de stopzetting van zijn beroepsactiviteit, moet uiterlijk binnen het jaar om de doorhaling van zijn inschrijving in het handelsregister verzoeken. Indien de handelaar niet zelf om doorhaling verzoekt, kan dit ambtshalve geschieden (artikel 18).

B.1.3. De wet legt een onlosmakelijk verband tussen het hebben van de hoedanigheid van handelaar en de inschrijving in het handelsregister.

B.2.1. De naleving van de verplichtingen vervat in de handelsregisterwet wordt verzekerd door burgerlijke sancties (artikelen 40 tot 43) en door strafsancties (artikelen 44 tot 50). De eerste prejudiciële vraag heeft betrekking op de artikelen 40 en 41 die luiden :

« Art. 40. Elk op verzoek van een handelaar betekend dagvaardingsexploot vermeldt, wanneer de vordering haar oorzaak vindt in een daad van koophandel, het nummer, waaronder de verzoeker in het handelsregister is ingeschreven.

Art. 41. Bij gebreke van vermelding van het nummer der inschrijving in het handelsregister in het exploot van dagvaarding en behoudens verantwoording van die inschrijving op de datum, waarop de eis werd ingesteld binnen de door de rechtbank gestelde termijn, verklaart deze de eis van ambtswege niet ontvankelijk. »

B.2.2. De verwijzende rechter beoogt van het Hof te vernemen of de artikelen 40 en 41 van de handelsregisterwet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden doordat zij een onderscheid maken tussen, enerzijds, de handelaren met activiteiten, wier vordering onontvankelijk wordt verklaard bij gebrek aan inschrijving in het handelsregister en, anderzijds, de handelaren die hun activiteiten hebben gestaakt en geen onontvankelijkheid van hun vordering meer kunnen oplopen, ofschoon zij nooit een inschrijving in het handelsregister hebben genomen.

B.3.1. Het onderscheid waarover het Hof wordt ondervraagd berust op een objectief criterium, namelijk het daadwerkelijk uitoefenen van een handelsactiviteit. Het criterium is ook pertinent in het licht van de door de wetgever nagestreefde doelstelling om van een handelsregister een betrouwbare inlichtingenbron betreffende de economische bedrijvigheid te maken die overeenstemt met de realiteit.

B.3.2. De gevolgen van het onderscheid kunnen niet als onevenredig met de door de wetgever nagestreefde doelstellingen worden beschouwd.

De in het geding zijnde bepalingen maken het recht op toegang tot de rechter bij geschillen in verband met handelsactiviteiten afhankelijk van de inschrijving in het handelsregister en van de vermelding ervan in het dagvaardingsexploot. De actieve handelaar die in gebreke bleef het inschrijvingsnummer te vermelden kan binnen de door de rechtbank vermelde termijn het bewijs van zijn inschrijving leveren. Bij gebrek aan inschrijving is de vordering onontvankelijk, maar de betrokkenen kunnen alsnog een inschrijving nemen en

opnieuw dagvaarden. Door de akten van de rechtspleging die krachtens de artikelen 41 en 42 onontvankelijk wordt verklaard, worden de verjaring, alsmede de op straffe van nietigheid bepaalde rechtsplegingstermijnen, gestuit (artikel 43). De gevolgen van de burgerlijke sanctie worden aldus getemperd.

B.3.3. In de interpretatie van de verwijzende rechter zijn de artikelen 40 en 41 van de handelsregisterwet niet van toepassing op gewezen handelaars. Vermits de wetgever een nauwe band heeft gewild tussen de hoedanigheid van handelaar en de inschrijving in het handelsregister en de gewezen handelaar op straffe van sancties verbiedt om ingeschreven te blijven in het handelsregister, zou hij niet tegelijkertijd de geldigheid van een op verzoek van die persoon betekend dagvaardingsexploot afhankelijk kunnen maken van een inschrijving in het handelsregister en van de vermelding van zijn inschrijvingsnummer in het dagvaardingsexploot.

De toepassing van de sanctie vervat in artikel 41 van het koninklijk besluit van 20 juli 1964 op gewezen handelaars zou de betrokkenen verhinderen op regelmatige wijze een rechtsvordering in te leiden nadat zij hun handelsactiviteit hebben stopgezet en daarmee samenhangend de doorhaling van hun inschrijving moesten vragen, waardoor het recht op toegang tot de rechter op onevenredige wijze zou worden beperkt en waardoor hun schuldenaars automatisch bevrijd zouden zijn. In tegenstelling tot de actieve handelaars zouden de gewezen handelaars niet opnieuw kunnen dagvaarden door zich alsnog in het handelsregister in te schrijven. Uit de stuitende werking vervat in artikel 43 blijkt echter juist de bedoeling van de wetgever om de handelaar de mogelijkheid te geven opnieuw te dagvaarden nadat hij een inschrijving heeft genomen.

B.3.4. De eerste prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

B.4.1. In de tweede prejudiciële vraag wordt het Hof gevraagd of de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zijn geschonden doordat artikel 41 van de handelsregisterwet enkel slaat op handelaars op het ogenblik van de dagvaarding, dat wil zeggen met uitsluiting van handelaars die hun werkzaamheden op dat ogenblik hebben gestaakt, terwijl artikel 42, door het ruimer begrip « verzoeker » te gebruiken, mogelijkerwijs zowel betrekking heeft op handelaars als op gewezen handelaars.

B.4.2. Artikel 42 van de handelsregisterwet luidt :

« Onontvankelijk is elke hoofdeis, tegeneis of eis tot tussenkomst welke zijn grond vindt in een handelswerkzaamheid waarvoor de verzoeker niet ingeschreven was bij het instellen van de vordering.

De niet-ontvankelijkheid is gedekt indien zij niet vóór iedere andere exceptie of verweermiddel wordt voorgesteld. »

B.4.3. De verplichtingen die de handelsregisterwet oplegt zijn verbonden met het hebben van de hoedanigheid van handelaar.

Artikel 42 van de handelsregisterwet legt een sanctie op indien een eis voor de rechtbank zijn grond vindt in een handelswerkzaamheid waarvoor de verzoeker niet ingeschreven was bij het instellen van de vordering. Vermits een handelaar bij de stopzetting van zijn activiteit verplicht is de doorhaling van zijn inschrijving in het handelsregister te vorderen, zou de wetgever niet tegelijkertijd sancties aan gewezen handelaars kunnen opleggen wegens het niet ingeschreven zijn. Artikel 42 van die wet kan dan ook niet zo worden geïnterpreteerd dat het ook van toepassing zou zijn op gewezen handelaars. De prejudiciële vraag gaat derhalve uit van een interpretatie van de in het geding zijnde bepalingen die geen steun kan vinden in de wet.

B.4.4. Nu moet worden aangenomen dat zowel artikel 41 als artikel 42 van de handelsregisterwet uitsluitend betrekking hebben op actieve handelaars, bestaat het onderscheid waarover het Hof wordt ondervraagd niet en behoeft de vraag geen antwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- De artikelen 40 en 41 van de handelsregisterwet, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1964, schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet doordat zij van toepassing zijn op handelaars en niet op gewezen handelaars.

- De tweede prejudiciële vraag behoeft geen antwoord.

Aldus uitgesproken in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 28 mei 2003.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

A. Arts